

MÁTYÁS KIRÁLY MAGYAR DIPLOMATÁI.

HARMADIK KÖZLEMÉNY. —

Vetési Albert.

Ötszáz éven át élő nemes család egyetlen tagja, a ki országos jelentőségű tevékenységet fejtett ki, s nevét a haza történelem lapjain megörökítette.

A Kaplyon nemzetségből¹⁾ származó Lőrincz és Pál testvérek a XIV. század közepetáján felvették a Vetési nevet, melyet szatmármegyei egyik birtokuktól kölesönöztek, és utódaira áthagyományoztak, míg azt csak nem rég, 1864-ben, a család utolsó férfi-sarja sírba vitte.²⁾

A XV. század elején Vetési Jakab Szatmármegye alispánja volt. Potentiána nevezetű nejétől született két fiú: Albert meg Miklós és három leány: Anna, Priska, Dorottya.³⁾

Az elsőszülöttnek, Albertnek születési évét nem ismerjük. Neve legelőször fordul elő 1422 június 4-ikén kelt királyi rendeletben, mely Szatmármegye hatóságának meghagyja, hogy a Károlyi, Vetési, Csomaközi és Bagosi családok tagjai részéről, erdőpusztítás miatt, a Kidei család ellen emelt panasz ügyében vizsgálatot indítson. A panasztevők sorában Vetési Jakab és fia Albert megnevezetnek.⁴⁾

Albert már korán az egyházi pályára lépett; az erdélyi

¹⁾ Ebből eredett a Károlyi grófok családja is.

²⁾ Nagy Iván. Magyarország Családai. XI. 167—170. A gróf Károlyi család okmánytárának II. kötete 1—323 lapokon, az 1414—1489 évekből. a Vetési család birtokviszonyait illető számos oklevelet közöl.

³⁾ Vetési Jakab nejének és leányainak nevét egy alább idézendő római supplicatio tartotta fön.

⁴⁾ Károlyi-Okmánytár. II. 70.

egyházmegyébe, melynek területéhez Szatmármegye tartozott vétette föl, és a kisebb egyházi rendekbe avattatta magát. Azután tudományos kiképzése végett külföldre ment. Mindenekelőtt bölcészeti és humanista tanulmányokkal foglalkozott. A bécsi egyetemen »a szabad művészetek« (artium liberalium) mesterének fokozatát elnyervén, maga is két éven át előadásokat tartott; 1430-ban Boetiusnak »a bölcészet vizsgálatásáról« írt könyvét, 1431-ben Aristotelesnek természetrajzi munkáját magyarázta.⁵⁾ Ezután jogtudományi tanulmányok végett Olaszország egyik egyetemét kereste föl. 1433 nyarán Rómában találkozunk vele magyar uraknak nagyszámú és fényes társaságában, mely uralkodóját a császári koronázásra kísérte.

Zsigmond király már három évvel azelőtt (1430 június végén) távozott Magyarországból. Másfél esztendőt a német birodalomban töltött. 1431 novemberben lépett olasz földre, és néhány nappal utóbb Milánóban vaskoronával megkoronáztattott. Azután másfél évig időzött Olaszország különböző helyein, míg 1433 május 21-ikén tartotta ünnepélyes bevonulását az örök városba, hol IV. Eugén pápa a császári koronát fejére tette.⁶⁾

Vetési Albert tehát útközben csatlakozott Zsigmondhoz.

A király kíséretének tagjai római tartózkodásuk kedvező alkalmát felhasználták arra, hogy a pápától különféle kedvezményeket, kegyeket, kitüntetésekert eszközöljenek ki. Kérvényeik nagy tömegét föntartotta a pápai levéltár egyik regesta-kötete. Ebben feltaláljuk Vetésiét is, a ki a legszerényebbekhez tartozott. Csak egyetlen egy kegyért folyamodott: hogy a hívek, kik lakóhelyének szent Miklósról címezett plébánai templomát a védszent ünnepén fölkeresik és ott meggyónnak, búcsúban részesüljenek. Kérvényét a pápa 1433 július 22-ikén kedvezően intézte el.³⁾

Zsigmond augusztus 13-ikán vett búcsút Rómától, szeptember végén ért Tirolba, kilencz hónapot töltött Bázelen,

⁵⁾ Fraknói: Magyarországi tanárok és tanulók a bécsi egyetemen 45.

⁶⁾ Ráth Károly: A magyar királyok hadjáratai, utazásai. 145—149.

³⁾ Regesta Supplicationum Eugenii IV. Annus III. Liber III. fol. 182.

hetet Ulmban és Regensburgban; csak 1434 október 20-ikán ért Magyarországra.¹⁾

Vetési Albert nem kísérte ezen útjában. Visszatért tanulmányaihoz, melyeket mint a kánoni és római jog tudora (*juris utriusque doctor*²⁾) fejezett be.

A külföldön szerzett széles látkörrel és sokoldalú tudományos képzettség előnyeivel felszerelve, egyházmegyéjének szolgálatában kezdette meg nyilvános működését. Az erdélyi káptalanban kanonoki javadalmat nyert. 1446 elején székesegyházi főesperes volt,³⁾ 1451-ben a püspöki helynök hivatalát viselte.⁴⁾

Ezen kettős minőségében gyakorta nyílt alkalma érintkezni Hunyadi Jánossal, ki kormányzói méltósága mellett az erdélyi vajdaságot is megtartotta, és a kinek jóakarátát, bizalmát kiküzdötte. Néki köszönhette, hogy a diplomatiiai pálya megnyílt előtte.

Az 1452-ik év elején a magyar és osztrák reudek szövetségre léptek, hogy uralkodójukat, a gyermek V. Lászlót kiszabadítsák III. Fridrik római király gyűlölt gyámságából. Miután hozzáintézett felszólításaik hatástalanul hangzottak el, abban állapodtak meg, hogy V. Miklós pápa közbenjárását kéri ki. Evégből közös követséget bocsátottak Rómába.

Hunyadi János, mint kormányzó, Magyarország részéről Ágoston győri püspököt, Tötösi László királyi főpohárnokot és Vetési Albertet szemelte ki ezen küldetésre.⁵⁾ Négy osztrák követ csatlakozott hozzájuk.⁶⁾

Május első napjaiban értek Florenczbe, éppen akkor, a mikor a Rómából császári koronázásáról visszatérő Fridrik ott szintén megállapodott. Miután tőle kihallgatást nem nyertek, folytatták utjokat az örök városba. A pápa válasza előterjesztésekre hideg és elutasító volt. Az árvának — így hangzott

¹⁾ Ráth Károly 149—151.

²⁾ Ezt a címet több oklevélben viseli.

³⁾ Szereday, *Notitia Capituli Albensis*. 90.

⁴⁾ Hunyadi János alább idézendő megbízólevelének tanúsága szerint.

⁵⁾ Az 1452 márczius 11-ikén kelt megbízólevelet közli Chmel: *Materialien zur Geschichte Fridrichs III. I.* 379. Fejér: *Authentia diplomatum*. 151.

⁶⁾ Gróf Teleki József: *Hunyadiak kora*. II. 209.

ez — gyámra van szüksége, jobb kezekben nem lehet, mint ha a császár felügyelete alatt áll; ha a rendeknek panaszra van okuk a császár ellen, adják elő, és a szentszék az igazság követelései szerint fog eljárni.¹⁾

A követség eredmény nélkül távozott.

Vetési ekkor nem tért vissza káptalanába. Hunyadi János szolgálatába lépett, a kormányzó titkára lett,²⁾ s tőle a következő (1453) év tavaszán második diplomatiái missióját nyerte, Milanóba. Itt a Visconti fejedelmi család kihalta után, Sforza Ferencz ragadta magához a főhatalmat, és mivel neki Fridrik császár a birodalmi megerősítést megadni vonakodott, természetes érdeke sugallta, hogy megnyerni igyekeztek a magyarokat és osztrákokat, kik Fridrikkel szemben ellenséges állást foglaltak el. Az 1452-ik év folyamán indította meg velök a tárgyalásokat.³⁾ Hunyadi Jánoshoz Delbene Jakabot küldötte, a kinek előterjesztéseire a választ Vetési Albert vitte meg, teljes hatalommal lévén a szövetség létrehozására felhatalmazva.⁴⁾

A magyar követ soká, még az 1454-ik év elején is Milánóban időzött.⁵⁾ Az eredményről fenmaradt történeti emlékeink nem tudósítanak.

Vetési kevéssel utóbb a király szolgálatába lépett, s csakhamar buzgóságai jutalmául királyi adományban részesül. Ugyanis V. László a csongrádmegyei Szentkirályt, mely Gyali Kakas Pál fiörökös nélkül bekövetkezett halálával a koronára szállott, udvara három előkelő tisztviselőjének: Bánfalvi Miklós alkancellárnak, Várdai István erdélyi prépostnak és Vetésinek engedte át.⁶⁾ Míg a két előbbi a királyi kancelláriában

¹⁾ *Telekí.* II. 31.

²⁾ »Secretarium nostrum« czímezi őt alább idézendő megbizólevelében.

³⁾ *Buser*: Die Beziehungen der Mediceer zu Frankreich. (Leipzig. 1879.) 60.

⁴⁾ Az 1453 április 20-ikán kelt megbizólevél eredetije a milánói állami levéltárban.

⁵⁾ 1453 július 3, 9, 1454 január 21-ikén a milánói fejedelemhez intézett levelek szólnak felőle. (Ugyanott.)

⁶⁾ Az 1454 november 11-ikén kelt adománylevelet közli Kováchich, *Formulae solemnes styli.* 193.

volt elfoglalva. Vetésinek ezentúl is az maradt feladata, hogy diplomatai téren értékesítse kiváló tehetségét.¹⁾

Az 1454-ik év nyarán, a kruseváci mezőn, harmincezernyi török sereg megsemmisítésével kiküzdött diadal után, Hunyadi János nagyobb mérvű támadó hadjárat tervét karolta föl, melynek nem kisebb célét tűzött ki, mint Görögország felszabadítását a török igából. Miután a király és a magyar urak jóvábagyását megszerezte, Brankovics György szerb deszpót közreműködését is biztosította: elhatároztatott, hogy a pápa, a velencei köztársaság, az aragóniai király és más keresztény hatalmasságok segítség nyújtására és a hadi munkálatokban való részvételre szólíttassanak föl.

Ezen tárgyalásokkal 1455 elején Vetési Albert, mint »László király, Hunyadi János országos főkapitány és a magyar urak követe«²⁾ bízott meg. Hozzá csatlakozott egy Junius de Gradibus nevű diplomata,³⁾ Brankovics György megbízott embere.

Első állomásuk Velence volt, hol a senátus előtt megjelenvén, Vetési Albert hosszú beszédben adta elő Hunyadi János hadi terveit, és annak szükségességét fejtegette, hogy a velencei hajóhad a magyar sereg szárazföldi actióját támogassa.

A doge február 15-én adott válaszában magasztalásokkal halmozta el a magyarok elhatározását; azonban csak általános és határozatlan kifejezésekben ígérte, hogy »ha a többi keresztény hatalmak is fegyvert fognak a törökök ellen«, a köztársaság áldozatkészségére biztosan számíthatnak.⁴⁾

Ezzel a kötes értékű eredménnyel hagyta el Vetési és társa Velencét.

Rómába nevezetes pillanatban érkeztek. V. Miklós pápa

¹⁾ 1455 június 5-ikén. III. Calixtus pápától elintézett supplicatiójában, Vetési előadja, hogy ő »in obsequiis serenissimi regis Hungarie, et pro negociis dicti regni, de mandato dicti regis . . . sepius ad diversas mundi partes continuo proficiscitur in futurumque proficisci habeat.«

²⁾ Ezt a velencei doge alább idézendő válaszában kiemeli.

³⁾ Csak is ezen küldetéséről tudunk. Személyéről más emlékek nem szólnak.

⁴⁾ A doge válaszának a senátus ülésében megállapított szövege, be van iktatva a »Deliberationi Senato Secrete« című regesta-könyvbe. XX. kötet fol. 56.

végso napjait élte; halála (1455) márczius 24-ikén következett be. Ápril 8-án utódjává megválasztatott Borgia spanyol bibornok, ki III. Calixtus nevét vette föl. Mielőtt a conclavéból, a választás színhelyéről, távoznék, pápaságának első ténye gyanánt ünnepélyes fogadalmat tett, hogy a törököknek Európából kiűzésére minden tőle telhető áldozatot meghoz, ha kell vérét is ontja.¹⁾

Alig merülhet föl kétség az iránt, hogy az elődeitől is buzgón ápolt szent szándéknak ilyen feltünő módon való felkarolására befolyást gyakorolt Vetési Albert megjelenése, és az az előterjesztés, a mit Hunyadi János részéről, V. Miklós betegsége idején, a bibornoki testület kiválóbb tagjainak tett; és bizonyára befolyást gyakorolt azon intézkedésekre is, melyekkel a pápa erőfeszítéseit haladék nélkül megkezdette.

Verónai Gábor atya, a későbbi egri püspök, ki ekkor szintén Rómában tartózkodott, egyik levelében írja, hogy az új pápa »egyébről sem beszél mint a keresztes hadjáratról«. A keresztes hatalmak közreműködésének kieszközlése, Magyarország részére pénzsegély előteremtése és a pápai hajóhad szervezése képezték egyidőben fáradozásai célját. Május 15-ikén kelt bullájában, a törökök ellen indítandó hadjárat részeseinek és támogatóinak búcsúkat engedélyezvén, a papság jövedelmeire kivetett tized-adó behajtását szabályozván, a hadjárat megnyitására az 1456-ik év márczius 15-ikét tűzte ki határnapúl.²⁾

Magyarország királyához, egyházi és világi főuraihoz, úgyszintén a körükben működő Capistránói Jánoshoz buzdító, segélyigérő leveleket intézett.³⁾ Vetési személye iránt jóindulatát többféleképpen fejezte ki. Apostoli főjegyző (protonotarius) rangjára emelte.⁴⁾ Felhatalmazta, hogy az erdélyi főesperesség megtartása mellett, más egyházi javadalmakat is fogadhasson el, a nélkül, hogy ezeknek akár számát, akár

¹⁾ *Pastor*: Geschichte des Pápste im Zeitalter des Renaissance. II. 514.

²⁾ *Pastor* i. m. 516.

³⁾ Ezeket nem birjuk. Szól róluk Capistránói János 1455 június 21-én Győről kelt válaszában. *Katona*: Historia Critica. XIII. 102.

⁴⁾ Ezt a címet viseli az 1456 október 12-ikén elintéztett supplicatióban.

minőségét korlátozta volna.¹⁾ Engedélyt adott neki, hogy míg királyi szolgálatban áll, hordozható oltáron misézhesen, és pedig interdictum alatt álló helyeken is. Folyamodására anyját, testvéreit, sógorait, több jóakaróját, barátját és kíséretének tagjait abban a kegyelemben részesítette, hogy tetszésök szerint választandó gyóntatójuktól az általános feloldozást nyerhessék el.²⁾ A vetési templomot búcsú adományozásával tüntette ki.³⁾ Végre Albertnek és társának száz forintnyi tiszteletdíjat fizetett ki a szent-szék kincstárából.⁴⁾

Vajjon Rómából Vetési más hatalmasságokhoz, névszerint Alfonz nápolyi és aragoniai királyhoz eljutott-e? ezt a kérdést válasz nélkül hagyják történeti emlékeink.

Hazájába visszatérve, fáradozásaiért az elismerés el nem maradt. Az 1456-ik év folyamán az erdélyi káptalan prépostjává lett,⁵⁾ és a következő év elején V. László király a nyitrai püspökséget adományozta neki.⁶⁾

Azonban, habár a királyi kegy ilyen kiváló nyilatkozásában részesült, Vetési nem tartozott azok közé, kik az ifjú uralkodó gyengeségével visszaélve, lelkében a Hunyadiak elleni gyűlöletet szították, és Hunyadi László kivégeztetésére ösztönöztek: sőt ellenkezőleg részvéte, rokonszenve a Hunyadiak pártjára vonta, és a király halála után Mátyás megválasztatása érdekében buzgólkodott.

Ezt következtetjük abból a tényből, hogy Mátyás, a mint az ország trónját elfoglalta, atyja egykori titkárát udvarához

¹⁾ Az 1455 június 6-ikán kelt bulla a vatikáni regestákban. Vol. 437. f. 232.

²⁾ 1455 június 6-ikán elintézett supplicatiójában így czímezi magát.

³⁾ Az 1455 július 29-ikén kelt bullát kiadta *Theiner* II. 277.

⁴⁾ A vatikáni levéltárban levő kincstári számadások. Vol. 452 fol. 89.

⁵⁾ Az 1456 október 12-ikén elintézett supplicatióban (mely a Vetésitől előbb bírt főesperességnek Hangácsai Albert részére történt adományozására vonatkozik) az mondatik, hogy Vetési »rövid idő előtt nyerte el az erdélyi prépostságot«.

⁶⁾ Az 1457 márczius 21-ikén kelt királyi oklevél záradékában a főpapok sorozatának végén »Albert választott nyitrai« fordul elő. (*Teleki*: Hunyadiak kora. X. 553.) Hogy ez nem Hangácsai Albert volt, mint a nyitrai püspökség történetírója: (*Memoria episcopatus Nitriensis*.) vélte, kiténik onnan, hogy Hangácsai ezen év nyarán kelt királyi okiratban csak »alkanczellárnak« czímeztetik.

hívta meg, alkanczellárjává, majd titkos kanczellárjává nevezte ki.¹⁾ és csakhamar — még az 1458-ik év tavaszán — a nyitrai püspökségről az előkelőbb és gazdagabb veszprémire helyezte át. Míg nyitrai püspökké kineveztetése nem terjesztett föl Rómába, most haladék nélkül megtette a király a szükséges lépéseket, hogy a pápai megerősítést kieszközölje. III. Calixtus június 16-ikán állította ki a bullát, melylyel Vetési Albertet a veszprémi püspöki székre emelte.²⁾

Néhány héttel utóbb, (1458 aug. 6-ikán) a pápát elragadta a halál.

Utódjának, II. Piusnak egyénisége és előzményei alkalmasak voltak arra, hogy a magyar királyi udvarnál aggodalmakat támaszszanak. Piccolomini Enea Silvio ugyanis sok éven át III. Fridrik császár titkára, majd bizalmas tanácsosa volt, az ő pártfogásának köszönte a püspöki és bibornoki méltóságokra fölemeltetését. Attól lehetett tartani, hogy a magyar trón elnyerésére irányuló czélzatait a pápa fel fogja karolni. Azonban II. Pius csakhamar megnyugtatta a magyar nemzetet az iránt, hogy mint az egyház feje, kizárólag a kereszténység nagy érdekeit tartja szem előtt. A törökök ellen intézendő keresztes hadjárat létesítését ő is életezélul tűzte ki, és ezért a következő év tavaszán Mantuában, saját elnöklete alatt tartandó congressusra a keresztény fejedelmeket és államokat meghívta.

¹⁾ »Albertus electus Nitriensis vicecancellarius« ellenjegyzi Mátyás királynak 1458 márczius 15. 27. 29-ikén kelt leveleit. (Mátyás király levelei. Külügyi osztály. I. 1—5.) 1458 július 7-ikén alkanczellárnak, 1959 február 25-ikén secretarius cancellariusnak czimeztetik, királyi rendeletben. Hazai Okmánytár. II. 343.347.

²⁾ Ezen bulla a királyi kinevezésről és bemutatásról nem tesz említést, hanem arra utal, hogy a pápa a püspökség betöltéséről való rendelkezést az előd életében magának reserválta, s ezen alapon nevezi ki Vetésit. Azonban ez a formula nem zárja ki azt, hogy Vetésit a király nevezte ki és mutatta be. Teljesen valószínűtlen, hogy a pápa motu proprio emelte a veszprémi püspökségre azt, a ki több mint egy év óta már püspökséget bírt, anélkül, hogy a szent-szék megerősítését kieszközölte volna. A bulla a nyitrai püspökségről említést egyáltalán nem tesz. Vetésit »notarium nostrum in sacerdotio et legitima etate constitutum« mondja. (A Dataria regestáiban. Calixti III. annus IV. Liber I. D. fol. 142.) Vetési római megbízottja 1458 július 17-ikén állít ki kötelezvényt a fizetendő díjakról. (Obligationum libri. Vol. 76. f. 142.) Hogy a királyi kinevezés megelőzte a pápait, kétségtelenné teszi az a körülmény, hogy 1458 július 7-ikén kelt királyi rendeletben Vetési »választott veszprémi püspöknek« czimeztetik. Hazai Okmánytár. II. 343.

Mátyás, a pápa ezen terveiről értesülvén, a congressus megnyitása előtt kívánta néki, trónralépte alkalmából, országa és a saját hódolatát ünnepélyes követség által bemutatni: amire az a körülmény is készítette, hogy pártütő magyar urak Fridriket Magyarország trónjára meghívták: meg kellett tehát akadályoznia, hogy a császár II. Piuszt a maga részére vonja.

A hódoló követség vezetésére a leghivatottabb Zrednai Vitéz János váradí püspök volt, nemcsak ékesszólása és diplomatiái kiváló képességei miatt, hanem azon baráti viszony következtében is, melyet közte és Piccolomini Enea Silvio között a humanista irány közössége megalapított, az egymásnak kölcsönösen tett jó szolgálatok szorosra esatoltak. De Mátyás, válságos helyzetében nem nélkülözhetette őt. Választása Vetési Albertre esett, kinek mint Hunyadi János titkárának bizonyára szintén alkalma volt Piccolominivel személyes érintkezésbe lépni. Követtársainak nevét nem ismerjük.¹⁾

Február 10-én még Budán volt, annak a harminczhat főúrnak sorában, kik újabb esküvel kötelezték magukat, hogy Mátyáshoz állhatatosan fognak ragaszkodni.

Mielőtt útra kelt volna, Carvajal bibornok, a magyarországi legátus szükségesnek látta a pápát a magyar követség megjelenésére előkészíteni, és arra kérni őt, hogy annak tagjait mint királyi követeket fogadja, és ezzel is Mátyást Magyarország törvényes királyának ismerje el.²⁾

II. Pius ezt a kívánságot habozás nélkül teljesítette. Miután már (1459.) január havában Rómát elhagyta, és a congressus színhelyéül kitűzött Mantua felé irányozván utját, egyes városokban hosszabb időre is megállapodott: Sicnában találta őt a magyar követség, mely márczius közepe táján érkezett oda, s kitüntető fogadtatásban részesült.³⁾

Vetési üdvözlő beszédére adott válaszában, a pápa ékes-

¹⁾ Arról, hogy a követség vezetője Vetési volt, csak is egy történeti emlékből nyerünk tudomást. Öccse, Vetési László, 1475 február 2-ikán IV. Sixtus előtt tartott beszédében említi, hogy nagyhátyja a II. Pius előtt megjelent hódoló küldöttségnek »caput extitit et princeps.« Ezen beszédet alább tüzetesen ismertetjük.

²⁾ Ezt a pápa 1459 márczius 23-ikán kelt válasziratából tudjuk.

³⁾ A pápa maga említi ezt 1459. július 6-ikán Carvajalhoz írt levelében.

szólása ragyogó színeivel esetelte a magyar nemzetnek a törökök ellen két évtized óta hősi vitézséggel vívott küzdelmét; magasztalásokkal halmozta el Hunyadi János emlékezetét, és elismerő szavakkal nyilatkozott Mátyásról. Végül kiemelte, hogy a mantuai congressuson főképen Magyarország megoltalmazására fogja igyekezeteit irányozni.¹⁾

A magyar követség előterjesztéseinek hatása alatt, april 2-ikán, a császárhoz levelet intézett, melyben felszólítja, hogy a »lázadók biztatásaira« ne hallgasson, és a Mátyás ellen tervezett támadástól álljon el.²⁾

A követeknek azt a kérését, hogy a szentelt kard és zászló küldésével tüntesse ki Mátyást, a császárra való tekintettel — nem teljesítette ugyan; azonban módot talált mégis arra, hogy őt jóakarátának nyilvános jelével tüntesse ki. Carvajal bibornoknak küldött egy szentelt zászlót, azzal a felhatalmazással, hogy a török ellen indítandó hadjáratokban maga előtt vitethesse, vagy a királynak adhassa át.³⁾

Igy tehát Vetési Albert a rábizott feladatot szerencsésen oldotta meg. Ezért feltűnő, hogy a mantuai congressuson Mátyás más főpapokkal képviseltette magát, az ő diplomatai szolgálatait pedig más téren használta föl. A császárral fennforgó viszályok kiegyenlítésére Podjebrad György cseh király közbenjárását kérvén ki, az 1460 jan. 25-ikére kifizőtt ohmüezi értekezletre Vetésit és Rozgonyi János tárnokmestert küldötte megbízottai gyanánt. Ezek pontosan megjelentek; de mivel a császári biztosok elmaradtak, Podjebrad május elsőjére halasztotta el az értekezletet, a melyre azután Mátyás más biztosokat küldött.⁴⁾

Három évvel utóbb, az 1463-ik év tavasz elején Vetésinek ismét Olaszországba kellett mennie, ugyanazon megbízással mint 1455-ben. Ez alkalommal Frangepán István gróf volt a társa. Május közepén a velencei senatus előtt megjelenvén, beszédében azon veszélyeket fejtegette, melyek az egész kereszténységet fenyegetnék azon esetre, ha a török Magyarországot,

¹⁾ A beszéd kivonatát maga a pápa jegyezte föl emlékirataiban. (Pii II. Commentarii. 1614-ik évi frankfurti kiadás. 213.)

²⁾ A levelet közli Kaprinai: Historia Diplomatica. II. 288.

³⁾ 1459 április 2-ikán Carvajalhoz intézett levele ugyanott. 289.

⁴⁾ Palacky: Geschichte Böhmens. IV. 146.

mely ellen nagy mérvű előkészületeket tesz, meghódíthatná; azonban a magyar király bizalmat táplál a köztársaság iránt, hogy nem hagyja el, és segítségét nem tagadja meg; végül bejelentette, hogy Rómába megy, szintén segítség kieszközölése végett, és kérte, hogy igyekezeteiben a signoria római követe támogassa.

A doge válaszában a bizalomért köszönetét, Magyarország szorongattatásai fölött részvétét tolmácsolván, kinyilatkoztatta, hogy a köztársaság, ámbár súlyos terheket ró rá saját területének megoltalmazása, a magyar királynak 3000 arany forint havi segélyt ajánl föl hat hónapra, vagy ha a szükség követeli, hosszabb időre is; római követének pedig meghagyja, hogy a pápánál Magyarország érdekében működjék.¹⁾

A válasz vétele után a magyar követek azonnal folytatták utjokat.²⁾ Rómában tartózkodásuk alatt érkezett oda az a megrendítő hír, hogy a törökök Bosniát meghódították, királyát foglyul ejtették.³⁾

Ezen gyászos eseménynek és Vetési előterjesztéseinek hatása alatt II. Pius elhatározta, hogy a keresztes hadjáratot a következő esztendőben saját vezérlete alatt megindítja. És ezen vállalat előkészítésének voltak szentelve élete hátralevő napjai, melyeknek a halál éppen akkor vetett véget, mikor Anconában az indulásra készen álló hajóhad vezérletét át akarta venni

Vetési élettörténetében ezen követsége után,⁴⁾ nagy hézag tátong.

Működéséről a következő hét esztendő alatt semmit sem tudunk mondani. Csak az 1471-ik év nyarán találkozunk vele ismét, a regensburgi birodalmi gyűlésen, hová Rozgonyi János

¹⁾ A beszédnek a senatus 1463 május 17-iki ülésében megállapított szövege: Diplomatai Emlékek Mátyás korából. I. 206.

²⁾ Május 23-ikán Ferrarából ír levelet anyjának Frangepán István. Ugyanott, 208.

³⁾ A doge június 10-ikén értesíti erről római követét, azzal az utasítással, hogy azt a pápának, a bibornoki kollegiumnak és a magyar követeknek adja tudtul. Ugyanott, 259.

⁴⁾ Római időzése alatt, folyamodása alapján, II. Pius pápa két bullát állított ki, június 30-ikán. Az egyikben a veszprémi székesegyház Szent-György kápolnájának búcsút engedélyez; a másikban a veszprémi püspökség jogvédőjé rendeli a pécsi püspököt, a pécsi püspöki helynököt és a somogyvári apátot. *Theiner*. II. 378, 9.

országbíróval — ki, mint láttuk, 1459-ben is követtársa volt — küldetett Mátyástól, hogy a német fejedelmeket a török elleni háborúra lelkesítse, és az ez iránt tartandó tanácskozá-
sokban részt vegyen. Azonban buzdító, intő szavai hatástalanul hangzottak el. A kereszténység nagy érdekei iránt közöny, Mátyás személye iránt ellenséges érzés uralkodott a császár és a többi német fejedelmek lelkében. A török hadjárat tárgyában határozatok ez alkalommal egyáltalán nem hoztak.)
A mikor Vetési Németországból hazaérkezett, Magyarországot forrongó állapotban találta. A Vitéz János vezetése alatt létesült összeesküvés és Kázmér lengyel királyfi meghívása a magyar trónra, válságos helyzetbe hozták Mátyást. A veszprémi püspök állhatatos hűséggel ragaszkodott hozzá. A mikor pedig az összeesküvés elnyomatott, és Kázmér az országból kiűzetett, azon volt, hogy a királyt és a prímást kibékítse. Az egység létrehozásakor, mint egyik kezes, a föltételek megtartásáért jóállást vállalt.²⁾

Néhány hónappal utóbb, Barbó Márk bibornok pápai legátus egyrészeről Mátyást, másrészeről Kázmér lengyel és Ulászló cseh királyokat rábírta, hogy állandó béke létrehozása végett, az ő elnöklete alatt Neisze sziléziai városban 1473 február 2-ikán tartandó congressusra békebiztosokat küldjenek. A magyar király biztosai sorában a kalocsai érsek és az erdélyi püspök, a nádor és más előkelő világi urak mellett, Vetési Alberttel is találkozunk. Mindannyi fényes kísérettel jött, melynek száma másfél ezerre rúgott. Azt indítványozták, hogy Kázmér király adja leányát Mátyásnak nőül; Morvaország, Szilézia és Lausitz Mátyás kezei között maradjanak haláláig, akkor azután, váltságdíj fizetése mellett, szálljanak a cseh koronára. Ezt a csehek és lengyelek nem fogadták el. Ekkor

¹⁾ Piccolomini Ferencz bibornok pápai legátus kísérője Regens-
burgból július 20-ikán írja, hogy a magyar követek »közelebb« fognak
megérkezni. Egy dátum-nélküli levélben említi, hogy megérkeztek. (*Freher*
Scriptores rerum Germanicarum. II. 153.) Meg nem nevezi őket. Vetési
és Rozgonyi 1471 augusztus 8-ikán Regensburghan okiratot állítanak ki
a hűségi esküről, a mit Schlick Mátyás előttök Mátyásnak mint cseh király-
nak tett. Ezt fönntartotta a drezdai állami levéltár. (*Reusische Sachen*.
124. jelzet alatt.)

²⁾ *Katona*: *Historia Critica*, XV. 554.

az a terv merült föl, hogy a vitás kérdések eldöntése békebírákra bizassék; csak hogy ezek megválasztásában a felek nem tudtak megegyezni. Végre az a megállapodás jött létre, hogy augusztus 15-ikén Troppau városában új congressus tartassék, s ha itt a biztosok negyven nap alatt eredményre nem jutnak, a burgundi fejedelem vagy a brandenburgi választó fejedelem fog a békebíró tisztének teljesítésére fölkéretni.

Az első, a ki Troppauban megjelent, a pápai legátus volt. A veszprémi püspök kísérte őt. Szeptember első napjaiban érkeztek meg a többi magyar urak, a lengyel és cseh biztosok. A congressus bizottságokat, al-bizottságokat küldött ki; de a felek ismét nem jöttek megegyezésre; a békebíróság terve pedig, mivel a lengyelek beleegyezésüket visszavonták, elejtetett.¹⁾

Szerencsésebb eredményök volt azon tárgyalásoknak, melyek a következő (1474) év elején, Ó-faluban, a Szepesség északi szélén, indítatván meg, Magyar- és Lengyelország között »örök béke«, Mátyás és Ulászló között három évig tartó fegyverszünet megkötésére vezettek. Itt is a magyar biztosok között helyet foglalt Vetési Albert, és hogy kiváló tevékenységet fejtett ki, tudjuk Mátyás leveléből, melyben Roverella Lőrincz ferrarai püspököt és pápai legátust tudósítja, hogy a veszprémi püspököt küldi hozzá, a békekötés részletei felől való jelentéstétel végett.²⁾

Azonban az örök béke és a három éves fegyverszünet alig tartottak félesztendeig. A császár rávette a lengyel és cseh uralkodókat, hogy még ugyanazon év őszén Mátyás ellen háborút indítsanak. Ezt a sziléziai hadjáratot a lengyel-cseh haderő teljes megsemmisítésével fejezte be Mátyás, ki hadvezéri fölényének ez alkalommal fényes jeleit adta. Ekkor Kázmér és Ulászló királyok kényszerítve látták magokat arra, hogy személyesen jelenjenek meg gyűlölt ellenfelek előtt, s békéért folyamodjanak. Már december 8-ikán harmadfél évre terjedő fegyverszünet kötöttet.

Mátyást arra, hogy előnyös helyzetét ki nem zsákmá-

¹⁾ *Palacky* V. 84—96.

²⁾ 1474 márczius 12-ikén. Mátyás külügyi levelei. I. 294.

nyolta, s az alkudozásokban engedékenységet tanúsított, azon óhajta készlettel, hogy figyelmét és erejét újból osztatlanul kelet felé irányozhassa. Ugyanis míg őt a nyugati politika foglalta el, a törökök merész vállalatokba foghattak: Scutarit vették ostrom alá, Olaszországba nyomultak, sőt Erdélyen keresztül Magyarország területére törtek, Váradot és vidékét feldúlták.

Mátyás a béketárgyalások befejezését sem várván be, (1474) november vége felé Vetési Albertet harmadízben küldötte a velencei köztársasághoz és a pápához, hogy elhatározását bejelentse, és a tervezett hadi vállalatban közreműködésüket kérje ki. Ez alkalommal *Laki Thuz János* szlavóniai bánrt rendelte társul melléje.

Velenczébe december közepetűján érkeztek, a mikor Marcello Miklós doge elhúnyta után, Mocenigo Péter választott meg a köztársaság fejevé.

A veszprémi püspök ezért a senátus előtt tartott beszédét azzal kezdé meg, hogy a doge halála alkalmából a király részvétét tolmácsolta.

Azután a török háború ügyére tért át. A velencei hadaktól hősiesen védelmezett Scutariról szólott, és kiemelte, hogy a törökök az ostromot azért hagyták abba, mert — úgymond — értesültek, hogy Magyarországból erős sereg indul ellenük; mire boszúvágytól indítatva, Szlavoniába törtek, és kegyetlen pusztítást vittek véghez. A király e szerint jogczímet bír arra, hogy viszontszolgálatot várjon a köztársaságtól, melyet felhív, hogy vele a törökök megsemmisítésére egyesüljön.

Az új doge válaszában szívesen üdvözölvén a magyar király követeit, és megköszönvén a részvét-nyilatkozatot, bizonyos kiméletlenséggel tett megjegyzést a veszprémi püspök előadásának azon részére, mely Scutari felmentéséről szólott. A signoria úgymond — értesült magyarországi követe útján azon hadi intézkedésekről, amiket Mátyás Scutari érdekében tett; de a város megmentését mégis Isten segélyének köszöni, a ki az erődítmények szilárdságát és az őrség vitézségét azzal támogatta, hogy a kedvezőtlen időjárás és ragályos betegségek csapásait bocsátotta az ellenségre. Egyébiránt kinyilatkoztatta, hogy a köztársaság,

ámbár hajóhadának fõntartása nagy költséggel jár, kész a király szárazföldi hadjáratában is közremûködni.¹⁾

A magyar követek ezekkel az általános frázisokkal kénytelenek voltak megelégedni. Rómába a jubileumi esztendõ kezdetén, 1475 január elsõ napjaiban, érkeztek meg. A pápák ugyanis minden század-negyed elsõ esztendejében mindazok részére, kik az örök városba zarándokolnak, itt a hét bazilikát ájtatosan meglátogatják és töredelmesen meggyõznek, általános búcsút engedélyeztek, amely a világ minden részébõl tömegesen vonzotta oda a zarándokokat. Most is Rómát nagy számú idegen töltötte meg, köztök kivételesen sok magyar találkozott.²⁾ Többen fényes kísérettel jöttek, így Ujlaki Miklós bosnyák királyról fel van jegyezve, hogy száztíz lovas kísérte.³⁾

IV. Sixtus február 2-ikán fogadta a két magyar követet,⁴⁾ a kiket Vetési László, pápai kamarás, a veszprémi püspök ifjú unokaöccse kísért. Ez Ferrárában tanult,⁵⁾ a hol humanista tanulmányokat folytatott, és mind a latin, mind a görög költészetet olyan sikerrel mûvelte, hogy korának két nagyhirû humanistája, Janus Pannonius és Filelfo õt barátságukra érdemesítették, mûveit magasztalásokkal halmozták el.⁶⁾ Nagybatýja

¹⁾ Deliberationi Senato Secrete. XXVI. 160. (A velencei állami levéltárban.)

²⁾ Ezt a veszprémi püspök unokaöccse alább ismertetendõ beszédében említi.

³⁾ *Pastor* II. 459.

⁴⁾ Jacobus Volaterranus naplójában (*Scriptores rerum italicarum*. XXIII. 95) január 23-ikára van téve a fogadtatás. Azonban az alább idézendõ egykorú nyomtatvány kétségtelenné teszi, hogy az február 2-ikán ment végbe.

⁵⁾ Jacobus Volaterranus szerint »juvenis Ferrariae ad humanitatem excultus«.

⁶⁾ A pécsi püspök 1469 szeptember 13-ikán írja néki: »Petis, ut te inter meos numerarem. Tu vero istud longe antequam peteres impetrasti. Nam ex quo Te utriusque lingvae Musae inter suos adscriperunt, jam ex illo amicus mihi esse coepisti. Nec refert, quod faciem tuam ignoro. Virtus et doctrina etiam inter absentibus facile cernitur. Jure ergo Tibi gratias habeo, qui me ad mutuam benevolentiam ultro provocasti, qui si tacuisses, dignus eras prius rogari.« (Koller. IV. 226.) És Filelfus 1469 november 3-ikán: »Et graecam Tuam orationem et carmen latinum vidi libenter, lectitavique libentissime. Sumque ingenii Tui praestantiam non mediocriter admiratus. Dilectionem autem erga me tuam nisi plurimi faciam, sim plane ingratus. Quare Te cum maiorem in modum laudandum existimo, tum etiam amo egregie... Illud Tibi indubitate persuade, me ita esse tuum, ut omnia de me tibi possis constantissime pol-

alkalmat kívánt neki nyújtani, hogy rhetorikai képességeit az egyház feje és udvara előtt mutassa be. A diplomatiái gyakorlattal szakítva, az üdvözlő beszédet nem maga mondotta, hanem öccsével készíttette és mondatta el.

»Jól tudom — így kezdett Vetési László szólani, — hogy ő szentsége erényeinek ragyogásával és magas méltósága fényével a többi embereket mind elhomályosítja; ezért én apró emberke remegve nyitom meg ajkaimat.« De kegyességétől felbátorítva, — úgymond — el fogja mondani az okot, amiért színe előtt a magyar követek megjelennek.

A magyar királyok ősrégi szokása, hogy az ujon megválasztott pápának engedelmességüket, hódolatukat bemutatják. Nyomdokaikba kívánt lépni Mátyás. A magyar királyok a pápa parancsainak mindig híven engedelmeskedtek. Ők védelmezték meg a kereszténységet a törökök ellen. És míg a pápától felszólított más uralkodók vonakodtak a csehok ellen fegyvert fogni, erre Mátyás habozás nélkül vállalkozott. Ha nem találkoznak »rossz keresztények«, kik útjába akadályokat gördítenek, az egész cseh nemzetet már régen a kath. egyház kebelébe vezette volna. A Magyarországra küldött pápai követek tanúságot tehetek azon szolgálatokról, amiket Mátyás a kereszténység javára tett. A magyar népnek ragaszkodását a szentsékekhez hirdeti az a tény, hogy jubileumok idején Magyarországból jó Rómába a legtöbb zarándok. Sőt mielőtt a magyarok még a kereszténységet fölverték, királyuk, Atilla, meghajolt Leo pápa kívánsága előtt, és megkímélte Rómát.

Mátyás királyt ő szentségének pápává megválasztatása nagy örömmel töltötte el; mert erényeiről az erdélyi és veszprémi püspökök magasztalva szólottak előtte. A király elérkezettnek véli immár a Platótól jelzett boldog korszakot, mikor igazi bölessek kormányoznak; ugyanis senki sem vonhatja kétségbe, hogy ő szentsége kitünő bölesész. A király már régebben akart hódoló követséget küldeni; azonban ezt az ellene szőtt összeesküvés és a sziléziai háború késleltették.

liceri . . . Videbis igitur in dies magis atque magis cum esse animum in Te meum, ut nulla in re sis meum desideraturus officium.« (Francisci Philelphi epistolarum familiarium libri XXXVII. Venetiis 1502. f. 215.)

Követeit a király megbízta azzal is, hogy a törökök ellen segítséget kérjenek. A kereszténységet soha nagyobb veszedelem nem fenyegette, mint most. A török Olaszország megtámadására, Róma megvívására készül, és tervét biztosan végrehajtja, ha a kereszténység idején nem egyesíti ellene erejét. Ő szentsége ne adjon hitelt azoknak, a kik állítják, hogy idegen nép sohasem hódíthatja meg Olaszországot. Könnyű volna kimutatnia, hogy idegen népek a mult időkben súlyos csapásokat mértek Olaszországra. De ezt a tárgyat külön könyvben fogja kifejteni, a melyet a magyar királyról ő szentsége számára írni készül.¹⁾

Mátyás király gyakran hangoztatja, hogy nem annyira a saját birodalmának, mint inkább az összes keresztény népeknek jóléte fekszik szívében. Nem akarja részletezni a szolgálásokat, a miket Mátyás a kath. egyháznak már is tett. Csak azt említi meg, hogy II. Pál pápa felhívására a csehek ellen háborút viselt. És míg ő távol volt, a törökök ismételt betöréseket intéztek Magyarország ellen, az elmúlt évben Váradot, egész vidékével feldúlták.

Ő szentsége nyújtson Mátyásnak segítséget; hívja fel a keresztény uralkodókat, hogy példáját kövessék. Ha mindenki teljesíti kötelességét, rövid idő alatt mindent vissza lehet szerezni a mi elveszett, az egész török birodalmat meg lehet hódítani. Ugyanis a perzsa királynak a törökök ellen indított háborúja kedvező időpontot teremtett a támadásra. Ő szentsége hajtsa végre azt, a mit II. Pius tervezett. A magyar királyra biztosan számíthat.

Végül azt az óhajtást fejezi ki, hogy beszéde olyan hatást gyakoroljon ő szentségére, a milyent gyakorolt Nagy Sándorra Thimotheus Musicus költeménye, mely őt a perzsák elleni háború megindítására bírta

A beszéd, — melynek lényeges tartalmát ismertetük — úgy látszik, nagy tetszést aratott. Ezt következtethetjük abból a körülményből, hogy azonnal sajtó útján

¹⁾ Ennek a munkának nyomát sehol sem találjuk.

és pedig két kiadásban sokszorosított.)¹⁾ Azonban ezt a sikert a beszédnek sem tartalma, sem formája nem igazolja. Gondolatokban szegény, melegséget nélkülöz, az egyes részek összefüggése laza, nem kerül el ismétléseket, irálya köznapi. Az egész mű iskolai gyakorlat színvonalánál nem emelkedik magasabbra.

A pápa, kinek Vetési beszédére adott válaszát nem ismerjük, két hét múltával, február 12-ikén maga köré gyűjtven a bibornoki collegiumot és az udvaránál tartózkodó külföldi követeket, közölte, hogy minden igyekezetét a törökök ellen indítandó nagy hadjárat létesítésére fogja irányozni, evégből azon lesz, hogy az olaszországi államokat szoros szövetségbe egyesítse, és az egyházi javadalmakon a tizedadót behajtsa.²⁾

A szövetség létrehozása nem sikerült; de a tizedadó behajtása körül kifejtett fáradozásai nem maradtak eredménytelenek, és a következő év tavaszán jelentékeny pénzüsszeget küldhetett Magyarországra.³⁾

Mátyás, hogy a törökök ellen a háborút kellő erővel megindíthassa, a hadisegély mellett, szükségesnek látta megnyugtatót szerezni arra nézve, hogy míg ő keleten hadakozik, Kázmér és Ulászló nem fognak ellene újabb támadást intézni. Evégből követei útján a pápához folyamodott, hogy a két uralkodóval kötött fegyverszünet lelkiismeretes megtartásáért kezességet vállaljon.⁴⁾ A mire IV. Sixtus hajlandónak mutatkozott, oly módon, hogy egyházi büntetésekkel fenyegette a Jagellókat azon esetre, ha támadásukkal Mátyást a törökök elleni háborútól elvonnák.⁵⁾

¹⁾ Czíme: »Ladislai Vetésii Pannonii, cubicularii apostolici oratio ad summum sanctissimumque pontificem Sixtum III., pro praestanda obedientia nomine invictissimi principis divi Mathie serenissimi Hungarorum ac Bohemorum regis, quarto nonas februarii MCCCCLXXV.« Az egyik kiadás Schurene János római nyomdájában jelent meg, a másik Planck István-nál szintén Rómában; amaz 12, ez 7 negyedréti levélből áll. (Graesse, *Tresor des livresirares et precieux*. VII. 294.) A ritka művet újra lenyomatta *Toldy Ferencz* »Analecta« című kiadványában, (mely azonban nem került forgalomba.) 151—164.

²⁾ *Pastor*. II. 458.

³⁾ A Magyarországra küldött pápai biztos számadásai a római állami levéltárban.

⁴⁾ Mátyás király ez ügyben 1475 január 9-ikén levelet intézett. Mátyás külügyi levelei. II. 372.

⁵⁾ Ez későbbi diplomáciai iratokból tűnik ki.

Ellenben nem teljesítette Mátyás azon óhajását, hogy Beckensloer János esztergomi érseket az egr-i püspökség megtartására fölhatalmazza.¹⁾ Kétséggkívül a király hozzájárulásával történt, hogy egyik legbizalmasabb embere, Veronai Gábor erdélyi püspök és kancellár helyeztetett át Egerbe.²⁾

Vetési és Thuz, a rájok bizott ügyek elintézése után,³⁾ április elején hagyták el Rómát, hogy hazájukba visszatérjenek. Utközben egy királyi hírnök útján azt a rendeletet kapták, hogy térjenek vissza Rómába, s várják be Fontana Ferenczet, Veronai Gábor unokaöccsét, kit Mátyás gyakran használt föl diplomatai küldetésekre. Ez azt az utasítást hozta meg nekik, hogy mindhárman Nápolyba menjenek, s ott Beatrix hercegnővel a király nevében a házassági frigyét megkössék.⁴⁾

Június 20-ikán tartották bevonulásukat Nápolyba,⁵⁾ és másnap fogadtattak Ferdinánd királytól, a velencei és milánói követek jelenlétében.⁶⁾

Arról, hogy megbízatásukban mikor és milyen módon jártak el, nincs tudomásunk. Fejedelmi jegyeseknél a házasságnak ily módon, az egyik fél távollétében, megbizottak útján való kötése a régi századokban gyakori eset volt. Beatrix ezentúl Mátyás nejének, Magyarország királynéjának tekintette és czímezte magát. Azonban a következő év őszéig Nápolyban maradt, a mikor egy számosabb és fényesebb követség ment érte és kísérte uj hazájába.

Vetésivel és Thuzzal (1475) augusztus végén már ismét Velenczében találkozunk. Uralkodójuk megbízásából szabatos

¹⁾ Mátyás ez ügyben 1474 december 21-ikén köveleinek levelet írt. Mátyás levelei. II. 371.

²⁾ 1475 április 24-ikén.

³⁾ Vetési Albert ezt az alkalmat is fölhasználta, hogy egyházmegyéje számára a pápától többféle kegyet eszközöljön ki. (Supplicationum Volum. 944 fol. 109 és 132. Volum. 946. fol. 152.)

⁴⁾ Ezt a Budán levő nápolyi követnek 1475 május 5-ikén kelt jelentéséből tudjuk.

⁵⁾ Cronaca di Notar Giacomo, publicata da P. Garzilli. (Napoli. 1845.) 125.

⁶⁾ A milánói követ 1475 június 23-ikán jelenti Nápolyból: »Havendo l'altro hieri la maestá del re invitati el magn. ambassador Venetiano et mi nel raccogliere li ambassatori Ungheri« Dipl. Eml. II. 266.

ajánlatot kértek, a segélyre nézve, a mit a köztársaságtól a török ellen várhatott. A válasz ismét kitérő volt, az, hogy a signoria a többi olasz államoktól nyújtandó segítség arányában fog a szent czélra áldozatokat hozni.¹⁾

Vetésinek ez volt utolsó diplomatai szereplése. Életének hátralevő éveit (1486-ban bekövetkezett haláláig) úgy látszik, teljesen egyházmegyéje kormányának szentelte.

FRAKNÓI VILMOS.

¹⁾ A doge 1475 szeptember 1-én magyarországi követének tudomására hozza »certas propositiones nobis factas per regios oratores ex Roma et Neapoli in Hungariam redeuntes.« (Delib. Senato Secrete. XXVII. f. 31.)